

תוספת

על ידי הגר"א, יחד עם רבי סעדיה, תלמיד הגר"א, לשלול את השמועה³⁷ שהפיץ נוכל

בילדותו, והי' חסיד מוכיח גדול כאשר ראיתי כתביו ומזכיר שם כ"פ בשם מורי ורבי לרבינו הגר"א זצ"ל.³⁸ ועל זה הוסיף הגאון רבי אברהם שמחה מאמציסלאוו:

"הוא ודאי הרב החסיד ר"ח טשרניינער כפי תהלוכות הסיפורים שלקח אזני מדודי הגאון ר"ח ז"ל. ואכן צדקו הגאונים שמדובר ברבי חיים מסארהיי, אמנם מה שכתב הגר"ל, "הנקרא בוויילנא כמדומני בשם ר"ח מגיד", נראה שהחליפו עם רבי חיים ב"ר שלמה זלמן שהיה נקרא רבי חיים מגיד, מה שאין כן רבי חיים מסארהיי שהיה נקרא רבי חיים מ"ץ.

ראה גם ב'עליות אליהו', הערה קי"ב: "...הרב המאוה"ג מ' משה שלמה זצ"ל מ"מ ומ"ץ דוויילנא, ולפניו היה למ"מ הרב המאוה"ג המקובל המפורסם מ' חיים (גם הוא תלמיד הגאון ע' הערה י"ג בעליות אלי') נפטר כ"ו טבת תקנ"ה." שוב החליף חיים בחיים, כי רבי חיים שהיה מגיד קודם רבי משה שלמה הוא רבי חיים מגיד שנפטר בתקנ"ה, ותלמיד הגר"א הוא רבי חיים מסארהיי שנפטר יותר מאוחר – ראה בהמשך.

(ראה גם בספר 'רבי מינסק וחכמיה', מאת ב. צ. אייזנשטאדט [ווילנא, תרנ"א] עמ' 20 שהחליף רבי חיים מסארהיי עם הגר"ח מוואלאזין זצ"ל: "ואף גם זאת עשה [רבי רפאל הכהן] בהיותו נוסע ועובר דרך הגליל ויבן כי מתאווים העם לשמוע מוסר ודברי תוכחה, עורר את לבב ראשי העם והפרנסים לפקוד את הגאון ר' חיים מוואלאזין תלמיד הגר"א ז"ל, כי יסע מעיר לעיר ומכפר לכפר בכל מקום הגליל ללמד את העם דעת ה' ויראתו...". הכוונה לרבי חיים מסארהיי ולא לרבי חיים מוואלאזין.)

37 וז"ל המכתב שכתב הגר"א (מתוך כתב יד קדשו של הגאון רבי יוסף זונדל מסלאנט, ועל פי הנדפס בספר 'יכוח', ווארשא תקנ"ח):

יום ג' [ב'] כ"ח סיון תקנ"ו] לפ"ק פה ק' ווילנא יצ"ו.

אל החרדים אל דבר ה' ואל תורתו, בני אברהם יצחק ויעקב זרע קודש ראשית תבואתו, שומרי מצוותיו וחוקיו, יזכור להם בריתו ויזכר לעלות לירושלים עיר תפארתו אכ"ר.

הנה שמעתי דיבת רבים, קול ענות חורפים וגידופים אנוכי שומע שהכת... המכנים עצמם בשם חסידים... ומנאימים נאום שאני חוזר בי מכל מה שאמרתי עליהם עד הנה, ושכעת אני מסכים לכל מעשיהם, וכי זה הדרך הישרה, ובדבר הזה מצודדים רבים מבני עמינו נפשות אשר לא תצודנה, ועל כי אני חושש פן ואולי יהי' אנשים אשר יתנו מקום לדבריהם תלילה, גלל כן אני מודיע נאמנה, שלא יתלו בי בוקי סריקא ח"ו, ולא תהא כזאת בישראל, ועל משמרתי אעמודה כמאז גם עתה, ועל כל מי אשר בשם ישראל יכונה, ואשר נגע יראת ד' בלבבו מוטל עליו... עד מקום שידו מגעת ע"פ דת ישראל... והתגדבו כעת הזאת הנהו שני אפרתים ה"ה הרב המובהק מ' חיים מצרהי' מ"ץ דק' הנ"ל, וחד דעימי' ה"ה הרבני המופלג מ' סעדי' במוהר"ן לנסוע למדינת ליטא ורייסין ולפרסם את הדבר הזה. הכ"ד אלי' במהר"ר ש"ז זלה"ה.

נראה לקשר את שליחות זו, לדברים שהביא רבי מרדכי אפשטיין בספר 'ליקוטים' [כת"י – ראה הערה 12] דף קצ"ג ע"ב:

שמעתי שיחת תולין מהחסיד חי' יחי' שהשיב להמ"ץ חי' יחי' שרצה לדבר על חסידיו, גער בו שתוק, והשיבו הלא אתם קנאתם קנאת כו', והשיב לו ע"פ המפרשים שהקשו מ"ש חז"ל (פסחי' ג') לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו שהרי עקם הכתוב ח' אותיות דכתי' מן הבהמה אשר איננה טהורה כו' ע"ש, והקשו המפרשי' הלא מצינו כמה פעמי' בתורה טמא הוא כו' ובפרט בפרשת שמיני ע"ש, ותירצו היכא דאין ברירה ולכתוב לדורות דיני' טמאי' כו' משא"כ היכא דלאו דינא מוטב לעקם כו' וזהו תשובה נכונה ג"כ להמ"ץ הנ"ל. מתחילה הי' כוונתו לש"ש כידוע ולא הי' לו ברירה כו'.

המ"ץ כאן הוא לא אחר מרבי חיים מסארהיי. לא כמו ששיער ר' ב. לנדא בספרו 'הגאון החסיד מוויילנא', עמ' ק' הערה 21, שהכוונה היא להמ"ץ רבי ישראל זאנעצער. הרי רבי ישראל הנ"ל היה רק בר מצוה בפטירת הגר"א (אמנם, אביו שהיה קורא בתורה במגין הגר"א, הביאו בעודנו ילד אל הגאון לברכו) ולא נתמנה למ"ץ